

IT-TIENI SENA

L-ISTUDJI SOĊJALI

IL-HIN: Siegħa u nofs

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

Din il-karta tal-eżami fiha Sitt Taqsimiet (A, B, C, D, E u F). L-istudenti jridu jwieġbu t-Taqsimiet KOLLHA. Il-marki għal kull Taqsima jidhru bejn il-parentesi. Ikteb it-tweġiba ta' Taqsima F fuq karta separata.

Taqsima A: Imla l-vojt b'dan il-kliem:

indipendenti	l-ġajnuna	fil-bżonn	solidarjetà	ir-responsabbiltà
post fejn joqghod	il-bżonnijiet baziċi	is-servizzi	interazzjoni soċjali	interdependenti

Fil-ħajja ta' kuljum il-bniedem għandu bżonn _____ biex jissodisfa _____ tiegħu. Dawn huma l-ikel u l-ilma, _____, hwejjeġ u kura medika. Mingħajrhom il-kwalità tal-ħajja tal-bniedem tkun baxxa. Il-bniedem jiddependi minn haddieħor u mis-soċjetà ġenerali fl-oqsma kollha tal-ħajja. Ġeneralment huwa l-ghan ta' kull bniedem li jsir _____, iżda dan mhuwiex possibbli għal kollox – xorta jkollna bżonn _____ li jipprovdu bnedmin oħra biex niġu moqdija f'kollox. Minħabba f'hekk, ahna _____. Huwa importanti li nifhmu li, meta nkunu indipendenti, ma jkunx ifisser li ma nagħtux kas ta' haddieħor. Xorta waħda jkollna _____ li ngħinu lil min ikollu bżonn. Għalhekk, parti mill-_____ hija li nagħrfu l-bżonnijiet ta' haddieħor. Wiehed mill-isbah valuri li għandna f'Malta hija li ngħinu lil min hu _____. Dan il-valur sabiħ jissejjah _____.

(marka x 10 = 10 marki)

Taqsim B: Wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA li ġejjin billi timmarka l-frazi t-tajba.

1. Gruppi soċjali huma
 - a. gruppi ta' hbieb
 - b. gruppi ta' nies li jiltaqgħu għal għan komuni
 - c. gruppi ta' nies minn pajjiżi differenti.
2. L-identità personali
 - a. tiddistingwina minn persuni oħra
 - b. hija *card* bir-ritratt tiegħi
 - c. tfisser karatteristiċi soċjali li jkollu kulhadd.
3. Relazzjonijiet soċjali jseħħu meta
 - a. naraw it-televiżjoni
 - b. niltaqgħu man-nies u nsiru nafuhom
 - c. inkunu mexjin mghagġlin fit-triq.
4. Biex ikollna iżjed tolleranza lejn membri oħra tas-soċjetà rridu
 - a. nifhmu aktar lil xulxin
 - b. niżviluppaw it-talenti tagħna
 - c. nitgħallmu niktbu u naqraw.
5. Mingħajr din, l-interazzjoni ma tistax tkun tajba:
 - a. globalizzazzjoni
 - b. ċittadinanza
 - c. komunikazzjoni.
6. In-normi soċjali
 - a. huma regoli informali li jagħmluhom il-membri tal-grupp
 - b. huma xi haġa li tista' tiddeċidihom int
 - c. jgħinuk tagħżel dak li hu tajjeb għalik.
7. Il-*peer pressure*
 - a. huwa grupp ta' hbieb li jiltaqgħu ta' spiss
 - b. huwa grupp li ma tantx jafu lil xulxin
 - c. huwa l-influwenza qawwija tal-hbieb fuqna.
8. Hemm żewġ tipi ta' edukazzjoni:
 - a. primarja u sekondarja
 - b. personali u soċjali
 - c. formali u informali.
9. Il-kunflitt soċjali huwa
 - a. il-kontroll li tagħmel is-soċjetà fuqna
 - b. nuqqas ta' qbil man-nies li ngħixu magħhom
 - c. li ma jkunx hemm tfixkil biex jintbagħat il-messaġġ.
10. Solidarjetà ma tfissirx biss li nagħtu l-flus, iżda
 - a. nagħtu pariri
 - b. nagħtu eżempju tajjeb
 - c. nagħtu anke l-hin u l-ghajnuna.

(marka x 10 = 10 marki)

Taqsim C: Spjega t-termini KOLLHA li ġejjin:

1. *Peer group*

2. Interazzjoni soċjali

3. Egoiżmu

4. Normi soċjali

5. Kunflitt ta' rwol

6. Diversità

7. Komunità nazzjonali

8. Wirt storiku

9. Ambjent soċjali

10. Valuri

(2 marki x 10 = 20 marka)

Taqsim D: Kieku kont int f'dawn is-sitwazzjonijiet, x'kont tagħmel?

1. Dan l-aħħar il-ħabiba tiegħek inbidlet. Qieghda tipprowa tkun bħall-kugina tagħha li hi snin ikbar minnha. Qieghda tagħmel bħalha f'kollox. Int x'parir tagħtiha?

2. Wiehed minn shabek tal-klassi rari jittellem, dejjem wahdu. Inti tixtieq tghinu. X'tista' tagħmel?

3. Il-ħabib tiegħek qallek li nhar ta' Sibt imur il-laqqha tal-Iscounts u jiehu gost ħafna. Inti tixtieq tibda tmur f'xi għaqda taż-żgħażaġh. X'vantaġġi hemm jekk tibda tmur f'xi għaqda bħal din?

4. Meta titkellem ma' shabek fuq l-internet osservajt li wiehed mill-ħbieb tiegħek qieghed jghajjar lil ħabib iehor. Inti x'tista' tagħmel?

5. Kultant ma jkollokx aptit toħroġ ma' tal-familja. Tippreferi toqghod tiċċettja fuq l-internet. L-għalliema tal-iskola qaltikom li din mhix dejjem haġa tajba. Għaliex?

(4 marki x 5 = 20 marka)

Taqsim E: Aqra sew is-silta li ġejja u wara wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA dwar

“L-ambjent huwa dak kollu li hawn madwarna, kemm dak li tatna n-natura, kif ukoll dak li bena l-bniedem. Biex il-bniedem jgħix, ikollu jiehu dak li għandu bżonn min-natura u r-riżorsi li pprovdiet. Jekk il-bniedem iħammeġ l-ambjent, ikun qiegħed iħammeġ id-dar tiegħu stess, johlq problemi għall-ġenerazzjonijiet tal-futur u jgħib il-mard b’idejh. Il-bniedem mhuwiex l-uniku hlejqa fid-dinja – hemm l-annimali u l-pjanti wkoll. Dawn huma sors ta’ ikel għalih, għalhekk jeħtieġu jagħraf kif jgħix mingħajr ma jeqred iċ-ċiklu tal-ħajja.

L-ghazliet li jagħmel il-bniedem iridu jkunu sostenibbli, jiġifieri ma jaħlux ir-riżorsi kollha llum biex il-ġenerazzjonijiet tal-futur ikunu jistgħu jgawdu mir-rigali li tatna n-natura.”

Mistoqsijiet

1. X’tifhem bil-frazzjonijiet **ambjent fiżiku** u **ambjent soċjali**?

(4 marki)

2. X’s jgħirli l-bniedem jekk ma jibzax għall-ambjent naturali? Semmi **ŻEWĠ** konsegwenzi.

(2 marki)

3. X’taħseb li tfisser il-frazi **iċ-ċiklu tal-ħajja**?

(2 marki)

4. Semmi **ŻEWĠ** problemi ambjentali li għandha Malta bħalissa.

(2 marki)

5. Semmi **ŻEWĠ** problemi ambjentali li għandha d-dinja bħalissa.

(2 marka)

6. Il-popolazzjoni fid-dinja issa laqgħet is-seba' biljun ruh. X'effett jista' jkun hemm fuq r-rizorsi tad-dinja?

(3 marki)

7. X'jistgħu jagħmlu ż-żgħażaġh u t-tfal biex jgħinu fil-harsien tal-ambjent? Semmi **ŻEWĠ** inizjattivi.

(2 marki)

8. Aghżel **WIEHED** minn dawn u għid kif qiegħed jgħin biex inaqqas il-problemi ambjentali: (i) Nature Trust, (ii) il-Kunsill Lokali, (iii) l-Unjoni Ewropea.

(3 marki)

20 marka

Taqsim F: Ikteb komponiment ta' madwar 170-200 kelma dwar WIEHED minn dawn:

- 1) Il-kultura Maltija hija taħlita ta' elementi Mediterranji u Ewropej. Spjega.
- 2) Ir-relazzjonijiet li għandu l-bniedem ma' ta' madwaru. Iddiskuti.
- 3) Ikteb dwar **TLIET** għaqdiet internazzjonali li huma friegħi tal-Ġnus Magħquda.

20 marka

Total: 100 marka